

**JAARBOEK
VAN HET
 EUROPEES
GENOOTSCHAP
VOOR
MUNT- EN
PENNINGKUNDE**

20
15

INHOUDSTAFEL

Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verslag van de AV van het EGMP FV (30/V/2015)	VI

Luk BEECKMANS, Jean-Pierre PARENT & Nico DE BROUWER	
Kleine denieren op de Kapellekouter in Kruishoutem	1
Linda EVERAERT	
Een medaille van de Jacobietenbeweging nader bekeken: het Atterbury-complot en de <i>Unica Salus</i>	9
Raf VAN LAERE	
Het muntschattencomplex van Nieuwerkerken uit het begin van de 19 ^{de} eeuw	21
Pierre DEGEL	
De Tiense vrijwilligers van 1830 in de geschiedenis en de numismatiek	81
Jan MOENS	
De Latijnse Muntunie – analyse van de oprichtingsakte <i>dd^o 23/XII/1865</i>	103
Huguette TAYMANS	
Een gouden medaille op het driejaarlijks salon te Gent in 1880	127
Huguette TAYMANS	
Het hergebruik van Gentse noodmunten	133
Yvo DE CRAEMERE	
Een plakiet met een Sino-Belgische geschiedenis	151
Joris FREDERICKX	
Maak je eigen muntstempel! – Kies je eigen muntontwerp!	163

Laurens AERNOUT

Het muntteken op de 1 frank-stukken van Albert II 197

Jan MOENS

De numismatische geschiedenis tot 1900 van platina
en aanverwante metalen – Tweede aanvulling 201

RECENSIES

J.-Cl. MARTINY, *Het munthuis in Gent 768-1584* (Aimé HAECK) –
H. VANHOUDT, *De munten van de Bourgondische, Spaanse en
Oostenrijkse Nederlanden 1434-1830* (René WAERZEGGERS) –
W. GEETS, *Rekenmunt en klinkende munt in de Zuidelijke
Nederlanden 13de tot 18de eeuw* (Bert VAN BEEK) 205

DE NUMISMATISCHE GESCHIEDENIS TOT 1900 VAN PLATINA EN AANVERWANTE METALEN – TWEDE AANVULLING

Jan MOENS

In het *JEGMP* 2006 (p. 91-142) publiceerden we de numismatische geschiedenis van platina tot 1900, en onderscheidde daarbij vier periodes:

- een eerste periode, die liep tot ruwweg 1825, waarin de *Monnaie des Médailles* meerdere medailles heeft uitgegeven in platina, meestal om gebeurtenissen onder de regeringen van Napoleon I, Lodewijk XVIII en Karel X te herdenken (die medailles werden trouwens ook in andere metalen geslagen, en geschonken aan hoogwaardigheidsbekleders en/of verkocht aan het grote publiek)
- een tweede periode, die min of meer het tweede kwart van de 19de eeuw omvat, tijdens dewelke Rusland munten van 3, 6 en 12 roebel heeft geslagen.

Tijdens deze eerste twee periodes was het technisch nog niet mogelijk om platina te smelten, zodat het metaal moest worden geaffineerd via chemische methodes, en de muntplaatjes moesten worden vervaardigd door het platina-‘spons’ dat op die manier werd bekomen, samen te persen, hetgeen arbeidsintensief was en bovendien doorgaans een pover kwaliteitsniveau opleverde *

- een derde periode, naar het einde van de jaren 1850 toe, waarin dankzij een technische doorbraak het nu mogelijk werd om platina te smelten en het te gebruiken voor een brede waaier van toepassingen, maar waarbij de numismatische aanwending beperkt bleef tot enkele tientallen Russische medailles
- een vierde periode, beginnend rond 1860 en eindigend rond *ca.* 1885, tijdens dewelke hoofdzakelijk Spaanse muntvervalsers platina misbruikten voor het op grote schaal imiteren van goudstukken.

Zoals we toen opmerkten, zijn vooral de uitgaven van de eerste en derde periode ongemeen zeldzaam, en waarschijnlijk in de meeste gevallen zelfs uniek, zodat we de lezer er dan ook voor moesten waarschuwen dat onze opsomming zo goed als zeker onvolledig was, en dat het opduiken van tot dan toe onbekende exemplaren niet mocht worden uitgesloten. In het *JEGMP* 2009 (p. 31-32) konden we al een eerste aanvulling publiceren van één enkele medaille, geslagen tijdens de regering van Karel X.

In deze tweede – maar waarschijnlijk niet laatste – aanvulling kunnen we de lijst verder vervolledigen met drie medailles.

* Zo zijn op de originele exemplaren van de Russische munten van 3, 6 en 12 roebels nog duidelijk de sporen van het walsen van de muntplaatjes te herkennen; deze ontbreken op de perfecte muntplaatjes die nadien werden gebruikt bij de productie van naslagen.

De eerste twee zijn onlangs opgedoken op een veiling van *Gadoury* (FR); het betreft stukken die werden geslagen tijdens de regering van Lodewijk XVIII (dus behorend tot onze eerste periode). Of ze afkomstig zijn uit dezelfde verzameling konden we niet achterhalen, maar we kunnen wel met grote waarschijnlijkheid stellen dat het telkens gaat om unieke exemplaren.

De eerste medaille werd geslagen naar aanleiding van de terugkeer van Lodewijk XVIII in Parijs op 8 juli 1815. De vorst was namelijk moeten vluchten toen Napoleon I zijn ballingsoord op Elba had verlaten om opnieuw voor 100 dagen de macht te grijpen, tot hij uiteindelijk definitief werd verslagen in Waterloo en verbannen naar Sint-Helena. Het stuk weegt 150,7 gram, bij een diameter van 50 mm. De voorzijde werd ontworpen door de Puymaurin, en gegraveerd door Andrieu; de keerzijdestempel is van de hand van Mayard.

De tweede medaille werd geslagen naar aanleiding van de herbegraving van de stoffelijke resten van Lodewijk XVI en Marie-Antoinette die tijdens de Franse Revolutie waren guillotineerd. De plechtigheid vond plaats op 21 januari 1817, en is een typisch staaltje van de *politique de restauration* van Lodewijk XVIII. Het stuk weegt 154,2 gram, bij een diameter van 50 mm. De voorzijde is identiek aan de vorige; de keerzijdestempel is van de hand van Galle.

In de veiling van *Spink & Son* (GB) van 15/VII/2015 werd de hieronder afgebeelde medaille aangeboden (lot 237). Dit type medailles werd geslagen ter gelegenheid van de troonsbestijging van Catharina de Grote op 28 juni 1762; ze werd gegraveerd door Wächter, en was tot nu toe enkel beschreven in zilver en in brons; dit exemplaar in platina weegt niet minder dan 394 g, maar het vermelde jaartal 1762 kan zeker niet het jaar zijn waarin het werd geslagen, omdat het hoog smeltpunt van platina toen nog niet toeliet dit metaal (en zijn legeringen) te smelten om er dan perfecte muntplaatjes van die grootte (Ø 68 mm) mee te produceren. Waarschijnlijk is dit stuk dus ook geslagen tijdens de derde periode waarnaar we hebben verwezen in ons artikel van 2006 en in de inleiding.

Lezers die zich aangetrokken zouden voelen tot deze mooie medailles willen we toch waarschuwen: de eerste werd toegewezen voor € 30.000, de tweede voor € 29.000, en de derde voor niet minder dan £ 87.000 (of ca. € 120.000), stevige prijzen, telkens nog te vermeerderen met de veilingkosten ...

We maken van de gelegenheid gebruik om nog twee medailles af te beelden die onlangs zijn verkocht op een veiling van *Nomisma* (IT) voor resp. € 36.000 en € 29.000 (+ kosten), en die we reeds hebben beschreven in ons artikel uit 2006 (zie pp. 102 en 107). De onderstaande afbeeldingen zijn echter van betere kwaliteit dan in dat artikel (gelet op de krassen en randbeschadiging gaat het voor de tweede medaille overigens zeker om hetzelfde – dus unieke? – exemplaar).

De eerste herdenkt het feit dat Lodewijk XVIII zich tijdens zijn ballingschap in Verona, op 8 juni 1795, na het overlijden van de *dauphin* tijdens diens gevangenschap, had uitgeroepen tot de wettige troonopvolger van de Bourbons. Het jaar waarin de medaille effectief werd geslagen is ons onbekend, maar is zeker *niet* 1795. Het stuk weegt *ca.* 162 gram, bij een diameter van 49 mm. De voorzijde is identiek aan de eerste twee medailles; de keerzijde is van de hand van Jeuffroy.

De tweede medaille werd geslagen naar aanleiding van de aankomst van Lodewijk XVIII in Parijs op 3 mei 1814, na de eerste verbanning van Napoleon I, naar het eiland Elba. Het stuk weegt niet minder dan 380 gram, bij een diameter van 68 mm. Zowel de voor- als de keerzijdestempel werden gegraveerd door Galle.